

OPGRAVEN EN RUIMEN VAN LIJKEN

Hoe zit dat in Nederland en de islamitische voorschriften?

UITGAVE: 5 MEI 2025

BLAD 1/4

Het opgraven of ruimen van graven is in Nederland onderworpen aan strenge regelgeving die gekenmerkt wordt door een hoog zorgvuldig proces en uitvoering. In Nederland is alles over begraven vastgelegd in de Wet op de Lijkbezorging (hierna: Wlb). Allereerst moet onderscheid gemaakt worden tussen 2 soorten begraafplaatsen:

- **Gemeentelijke begraafplaats (art.33 Wlb)** eigendom van één of meerdere gemeenten samen. Hierop mogen grafrechten (belasting) met een termijn afgegeven worden van bijv. 10, 15 of 25 jaar.
- **Bijzondere begraafplaats (art. 37 Wlb)** eigendom van bijvoorbeeld een islamitische gemeenschap, bedrijf of particulier. Op deze begraafplaats is begraven voor onbepaalde tijd geregeld.

Opgraven en ruimen niet toegestaan binnen 10 jaar

Op het is op grond van art. 31 Wlb niet toegestaan om binnen 10 jaar een graf op te graven met als doel het graf te ruimen. Ruiming binnen 10 jaar is dus wettelijk niet toegestaan. Deze termijn is de wettelijke grafrusttermijn.

Ruimen om te herbegraven

Bovenstaande is niet van toepassing op herbegraven. Het is niet verboden om een lijk binnen 10 jaar na overlijden op te graven met als doel daarna te herbegraven op een andere begraafplaats. Gelet op het ontbindingsproces en hygiëne moet u wel zwaarwegende redenen hebben om een verzoek in te dienen bij de burgemeester.

OPGRAVEN EN RUIMEN VAN LIJKEN

Hoe zit dat in Nederland en de islamitische voorschriften?

UITGAVE: 5 MEI 2025

BLAD 2/4

Vergunningsplicht

Opgraven en ruimen van lijken is op grond van de Wet op de Lijkbezorging art. 29 gehouden aan goedkeuring van de burgemeester via een vergunning en toestemming van de rechthebbende van het graf. Na verloop van de wettelijke termijn van grafrust van 10 jaar of het verlopen van de grafrechten mag een graf worden geruimd. Een ruiming behoeft dan geen goedkeuring van de burgemeester (Wlb art. 31).

Bijzondere islamitische begraafplaatsen

Op een bijzondere islamitische begraafplaats wordt begraven volgens de islamitische voorschriften. Dit betekent dat een graf dus niet geruimd wordt en zeker niet gestoord mag worden.

Islamitische geleerden over begraven en ruimen

Het is algemeen bekend dat de Soennah voorschrijft dat: Als de overledene in het graf wordt begraven, moet hij met rust worden gelaten totdat hij is vergaan en er geen spoor meer van hem over is. Het is niet toegestaan om het graf op te graven en de botten van de overledene eruit te halen om er een ander in te begraven. De overledene heeft net zo lang recht op deze rust totdat de stoffelijke resten volledig zijn vergaan. Dan nog dient het graf met rust gelaten te worden.

Imam al-Shaafa'i: Zei over diegene die de botten van een overledene opgraaft:

Als de botten van een overledene worden weggehaald, geef ik er de voorkeur aan dat ze worden teruggelegd en begraven. Einde citaat.

Al-Umm, 1/316

Imam Al-Nawawi (moge Allah hem genadig zijn) zei in al-Majmoo' (5/273):

Volgens de consensus onder onze metgezellen is het opgraven van een graf niet toegestaan tenzij er een legitieme, shar'ia reden is.

In al-Fataawa al-Fiqhiyyah al-Kubra (2/14) door Ibn Hajar al-Haytami (moge Allah hem genadig zijn) staat:

Wanneer een graf wordt opgegraven, hetzij onrechtmatig, hetzij omdat men denkt dat de overledene is vergaan en er geen botten meer in liggen, en er worden botten in het graf gevonden, dan moet de grond worden teruggegeven en dit is verplicht. Het is ook niet toegestaan om iemand erin te begraven voordat het lichaam [dat al in het graf ligt] is vergaan.

BRON: onderzoek Religie op de begraafplaats in islamitisch begraven in Nederland en België. Gepubliceerd: 13 oktober 2015

Onder islamitische geleerden zijn er verschillende meningen over de vraag of het legaal is om graven te ruimen (Sayyid Sabiq 1991 : 77; Al-Jaziri 2009 : 719; Bakhtiar 1996 : 53). Ze zijn het erover eens dat het graf van een moslim niet verstoord mag worden als er nog resten van vlees, botten of andere lichaamsdelen in het graf aanwezig zijn (Sayyid Sabiq 1991 : 77–78; Al-Jaziri 2009 : 720; Bakhtiar 1996 : 53). Als het lichaam is ontbonden en is veranderd in aarde en stof, is de meerderheid van de geleerden van mening dat het toegestaan is om het graf op te graven en het land te gebruiken voor landbouw, voor de bouw of voor andere nuttige doeleinden (Sayyid Sabiq 1991 : 77–78).

Sommige andere geleerden, waaronder soennitische juristen, beweren dat, wanneer het lichaam is ontbonden, het graf kan worden opgegraven, maar dat het land alleen kan worden gebruikt voor het begraven van andere lichamen en niet voor andere doeleinden (Al-Jaziri 2009 : 720). Niet alle geleerden zijn het eens over dit laatste punt, zoals duidelijk wordt geïllustreerd in een fatwa die in 1990 werd uitgevaardigd als antwoord op een vraag van een moslim die in Nederland woonde. Hij vroeg of graven die er meer dan 84 jaar hadden gestaan, konden worden gebruikt als locatie voor een kinderspeelplaats. De geleerde die de fatwa uitvaardigde, betoogde dat er geen wettelijk verbod is op het legen van graven, maar dat de overblijfselen volgens islamitische voorschriften op een andere locatie moeten worden begraven en met waardigheid moeten worden behandeld (Azhar University 1990).

UITGAVE: 5 MEI 2025

BLAD 4/4

In de praktijk

De moslims dient te weten dat Nederland 2 verschillende begraafplaatsen kent nl. gemeentelijke en bijzondere begraafplaatsen. De moslims die op gemeentelijke begraafplaatsen liggen zijn gebonden aan grafrechten (belasting). Deze grafrechten moeten, na verloop, worden verlengd met een volgende termijn door te betalen. Als deze verleningsperiode is verstreken en er geen verzoek om verlenging is ingediend, heeft de gemeentelijke begraafplaats het wettelijke recht om het graf te ruimen. Het ruimen van graven betekent dat de stoffelijke resten van de lichamen worden verwijderd om te worden herbegraven in een verzamelgraf.

Het recht om een graf te ruimen zonder deze toestemming is alleen mogelijk wanneer de wettelijke termijn is verstreken en er geen stappen zijn ondernomen om deze te verlengen (Van der Putten 1993 : 163). Over het algemeen laat de gemeente islamitische graven, die begraven zijn op een gemeentelijke begraafplaats, liever met rust of overlegt uitgebreid en zorgvuldig met islamitische organisaties en rechthebbenden over het ruimen en verplaatsen van de stoffelijke resten naar een islamitische begraafplaats. Over het algemeen is het ECIB en andere samenwerkingspartners erg tevreden over de werkwijze van de gemeente.

Conclusie

Het is islamitisch niet geoorloofd om een graf te storen, op te graven of te ruimen. Moslims die begraven liggen op bijzondere islamitische begraafplaatsen worden **niet geruimd**. De rechthebbende organisatie en beheerder houdt hierbij rekening met de islamitische voorschriften (Shar'ia) en de wetgeving.

Het ECIB hoopt u met deze publicatie voldoende geïnformeerd te hebben.

Disclaimer

Het ECIB heeft deze informatie met zorg samengesteld, waarbij veel aandacht is besteed aan het zo actueel, correct en compleet mogelijk houden van de inhoud. Ondanks deze zorgvuldigheid kan het gebeuren dat de informatie in deze publicatie onjuistheden en/of onvolledigheden bevat. Aan de inhoud kan daarom geen rechten worden ontleend. Het ECIB kan niet aansprakelijk worden gehouden voor de gevolgen. Zonder de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van het ECIB mag de inhoud van deze publicatie niet openbaar worden gemaakt en niet worden verveelvoudigd.